

Важинський Володимир Михайлович,
доцент кафедри права та гуманітарних
дисциплін Івано-Франківської філії
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна», кандидат
юридичних наук,

КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ІНВЕСТУВАННЯ

Дослідженню проблем розслідування різних видів економічних злочинів присвячена значна кількість робіт вітчизняних вчених у сфері ОРД, кримінального процесу та криміналістики [1, с. 43]. Як відомо у кризові періоди злочинність інтенсифікується. Тому ми очікуємо, що в сфері діяльності інституційних інвесторів також активізується злочинність, яка буде проявлятися в тому, що окремі інституційні інвестори будуть ставити приватний інтерес збереження свого бізнесу вище за інтереси індивідуальних інвесторів. Наприклад, остання хвиля світової економічної кризи показала, що багато учасників ринку, у тому числі загальносвітового, включаючи і тих, хто дорожив діловою репутацією і нещодавно належав до числа найбільш респектабельних, виявляють готовність використовувати субкримінальні або навіть кримінальні практики [2, с. 154]. Зокрема, якщо спостерігається розрив між офіційними даними про стан економіки та способом життя населення, тобто розрив між заявленими доходами та фактичними витратами. Таким чином, чим успішніша галузь, тим гірші її фінансові показники, що в черговий раз свідчить про високу концентрацію тіньової економіки та її складових [3, с. 121].

Криміналістична класифікація надається вченими за різними криміналістичними ознаками [4-7].

Зокрема, як зазначає Г. М Чернишов, в сучасних умовах розвиток будівництва неможливий без використання інвестицій. Будівництво характеризується значним рівнем тінізації. В будівельній сфері окрім фінансового шахрайства мають місце прояви розкрадання державної власності, корупції, ухилення від сплати податків, легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом тощо. Правопорушення в будівництві відбуваються на всіх стадіях технологічного циклу – від виділення органами влади земельних ділянок під забудову до здачі об'єктів в експлуатацію [8, с. 8].

А. П. Запотоцький досліджуючи злочини у сфері будівництва запропонував наступну їх класифікацію: 1) залежно від родового

об'єкта: злочини проти власності; злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, злочини проти журналістів; проти безпеки виробництва; злочини у сфері господарської діяльності тощо; 2) залежно від способів і технологій: розкрадання, які вчиняють службові особи; злочини у сфері фінансування будівництва; злочини, пов'язані з порушеннями правил безпеки під час виконання будівельних робіт; службові зловживання під час підготовки, підписання чи одержання дозвільних документів, поєднані з одержанням неправомірної вигоди; 3) за етапами будівництва: злочини, що передують початку проведення будівельних робіт; злочини, що вчиняються під час будівництва; злочини, пов'язані із завершенням будівництва та здачею об'єктів в експлуатацію [9, с. 39].

В сфері діяльності інституційного інвестора можуть вчинятися кримінальні правопорушення іншими особами, які спрямовані проти інституційного інвестора (зовнішніми: клієнти, агенти, інші пов'язані суб'єкти господарювання, які можуть бути у змові з працівниками інституційного інвестора або без) та внутрішні кримінальні правопорушення, які вчиняються працівниками інституційного інвестора. Всі ці правопорушення спрямовані на заволодіння активами інституційного інвестора, які йому довірені громадянами-інвесторами. Такі дії часто супроводжуються службовими злочинами, як службове підроблення, службові зловживання, отримання чи передача неправомірної вигоди [10, с. 188].

Тому пропонуємо таку криміналістичну класифікацію кримінальних правопорушень у сфері діяльності інституційного інвестора: 1) за етапами здійснення інвестиційної діяльності: кримінальні правопорушення у сфері залучення коштів індивідуальних інвесторів і кримінальні правопорушення у сфері інвестування коштів індивідуальних інвесторів; 2) за особою злочинця [11, с. 5]: внутрішні кримінальні правопорушення, які вчиняються самим інституційним інвестором (його службовими особами чи іншими працівниками); зовнішні кримінальні правопорушення, які вчиняються щодо інституційного інвестора іншими особами (контрагентами, клієнтами інституційного інвестора, представниками державних органів тощо); 3) за сферою діяльності інституційного інвестора: правопорушення у сфері банківської діяльності; правопорушення у сфері страхування; правопорушення у сфері будівництва; правопорушення у сфері обігу цінних паперів та фондового ринку.

Список використаних джерел:

1. *Розслідування окремих видів злочинів* : навчальний посібник / колектив авторів; за ред. М. А. Погорецького та Д. Б. Сергєєвої. К.: Алерта, 2015. 536 с.
2. *Протидія економічній злочинності* / П. І. Орлов, А. Ф. Волобуєв, І. М. Осика та ін. Харків, 2004. 568 с.
3. Користін О. Є., Чернявський С. С. Протидія відмиванню коштів в Україні. *Правові та організаційні засади правоохоронної діяльності* : навч. посіб. / за ред. О. М. Джужі. Київ, 2009. 272 с.
4. Щур Б. В. Криміналістична класифікація злочинів: співвідношення із суміжними поняттями. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 2. 2010. С. 337–344.
5. Тищенко В. В. *Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів* : монографія. Одеса: Фенікс, 2007. 260 с.
6. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків, 2017. 40 с.
7. *Розслідування злочинів у сфері господарської діяльності: окремі криміналістичні методики*: монографія / кол. авт. В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.; за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2006. 624 с.
8. Чернишов Г.М. Фінансове шахрайство в інвестиційно-будівельній сфері: кримінологічне дослідження : автореферат... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса. 2016. 20 с.
9. Запотоцький А.П. Криміналістична класифікація злочинів у сфері будівництва. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. № 1 (11). 2016. С. 32–43. С. 39-40.
10. *Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: проблеми доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні*: монографія / за ред. д.ю.н., проф. М. А. Погорецького та С. С. Чернявського. К.: НАВС, 2017. 250 с.
11. Топорецька З. М. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики зайняття гральним бізнесом. *Часопис Академії адвокатури України*. 2012. №16 (3). С. 1-6.